

Використання паронімів в управлінських текстах

Інна Плотницька

Національної академії державного управління при Президентові України, вул. Ежена Потье, 20, Київ, 03057, УКРАЇНА,
E-mail: plotnytska@ukr.net

The article deals with the adjectives formed from the noun "institution" and how they are used in the official documents. Two nouns "institute" and "institution" are compared and their definitions in different dictionaries are given. Their usage in scientific articles and the usage of world combinations of the mentioned nouns is analyzed.

Ключові слова: прикметники-пароніми, інституційний, інституціональний, наукові та управлінські тексти.

Останнім часом нерідко використовуються прикметники-пароніми інституційний, інституціональний у наукових та управлінських текстах, проте не так часто – прикметник інститутський. Не завжди чітко розмежовуються значення цих прикметників у терміносполуках. Тому актуально простежити, як тлумачаться ці прикметники у паперових й електронних словниках і джерелах.

Іменник інститут запозичено від латинського institutum – устрій, установа й означає: «1. Сукупність норм права, що охоплює певні суспільні відносини. 2. Назва науково-дослідних установ, а також вищих спеціалізованих навчальних закладів. 3. Навчально-методичні установи системи підвищення кваліфікації спеціалістів. 4. Окремий тип педагогічного навчального закладу (напр., учительський інститут). 5. У дореволюційній Росії привілейований жіночий середній навчальний закритий заклад».

Дещо вужчі значення подаються у Словнику української мови: «інститут, у, чол. 1. Назва деяких вищих навчальних закладів і наукових установ. 2. У дореволюційній Росії – закритого типу жіночий середній навчальний заклад для дітей дворян. 3. юр. Сукупність правових норм у якій-небудь галузі суспільних відносин [3, с. 33]. Слово інституція визначається як книжне й означає «установа, заклад. // Частина, підрозділ установи, закладу» [3, с. 34]

У Словопедії читаємо таке визначення: «інституція; ж. (лат.) 1. Елементарний підручник римського цивільного права. 2. Заклад, установа». Там же знаходимо синоніми до слова інституція – установа, ЗАКЛАД; (медична) клініка, шпиталь, лікарня.

За Реєстром сайту «Словники України» on-line, від іменника інститут утворені такі слова: інституалізація, інституалізований, інституалізувати, інституїований, інститутка, інститутський; від іменника інституція походить більше слів: інституціалізація, інституціалізований, інституціалізувати, інституціалізуватися, інституційно-революційний, інституційний, інституційно, інституціоналізація, інституціоналізований, інституціоналізувати, інституціоналізуватися, інституціональний.

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови подаються такі значення

прикметників: «Інститутський, -а, -е. 1. Прикм. до інститут 1, 2. // Пов'язаний спільним навчанням, науковою працею й т. ін. в інституті. // Який відбувається (відбувався) в інституті, пов'язаний з ним. 2. заст. Власт. інститутці.

Інституційний, -а, -е. Стос. до інституції. ** Інституційна система – система побудови цивільного кодексу у багатьох країнах, за якої кодекс ділиться на три частини: перша присвячена особам, друга – правилам про майно та власність, в третій ідеться про різні способи, якими вона здобувається.

Інституціональний, -а, -е: ** Інституціональна політика – сходи, дії, що їх здійснює держава, по формуванню нових, усуненню старих або трансформації економічних інститутів. Інституціональні чинники – чинники, пов'язані з управлінням. Регулюванням окремих сфер, галузей, економічних, суспільних відносин» [1, с. 499].

Прикметник інституційний тлумачиться як той, що стосується інституції (Інституційна система – система побудови цивільного кодексу у багатьох країнах, за якої кодекс ділиться на три частини: перша присвячена особам, друга – правилам про майно та власність, в третій ідеться про різні способи, якими вона здобувається).

У статті з прикметником інституціональний наводяться приклади тлумачення: «Інституціональна політика – заходи, дії, що їх здійснює держава, по формуванню нових, усуненню старих або трансформації економічних інститутів. Інституціональні чинники – чинники, пов'язані з управлінням, регулюванням окремих сфер, галузей, економічних, суспільних відносин». На наш погляд, варто відрегулювати першу дефініцію, звернувши увагу на помилки дії, що їх здійснює держава; заходи по формуванню. Як відрегулюваний можуть бути такі варіанти: «Інституціональна політика – заходи, здійснювані державою, щодо формування нових економічних інститутів, усунення старих або їх трансформації»; «Інституціональна політика – здійснювані державою заходи щодо формування нових економічних інститутів, усунення старих або їх трансформації».

У збірниках і вісниках наукових праць у назвах статей згадані прикметники використовуються у словосполученнях, утворених в основному за такими моделями: 1) «прикметник + іменник» (інституційний механізм; комплексний інституційний механізм; інституціональний розвиток; інституціональний механізм; інституціональний розвиток; інституціональний механізм;

2) «іменник + прикметник + іменник» (інституалізація державного управління);

3) «прикметник + іменник + іменник у родовому відмінку» (інституційні сектори економіки, інституційні перетворення (реформи) економіки).

Не зовсім зрозуміло, чим відрізняються використання різних прикметників у термінах інституційний механізм і інституціональний механізм.

Проаналізовані значення слів допоможуть слухачам уникнути неточностей і непорозумінь під час мовної комунікації в управлінській сфері. Складна нинішня мовна ситуація у країні вимагає системних підходів і заходів управлінців і мовознавців, спрямованих на успішність мовної комунікації в усіх сферах діяльності, а особливо – управлінської, що може бути перспективним дослідженням у подальшому.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
2. Словник паронімів української мови / [уклад. Д. Г. Гринчишин, О. А. Сербенська]. – К. : Освіта, 2008. – 320 с.
3. Словник української мови: в 11 томах. Том 4. – Київ, 1973.
4. Словопедія //Режим доступу: <http://slovopedia.org.ua/42/53382/283007.html>